

Sygn. akt III Ca 69/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 kwietnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Magdalena Hupa-Dębska (spr.)

Sędzia SO Krystyna Hadryś

Sędzia SR del. Roman Troll

Protokolant Wioletta Matysiok

po rozpoznaniu w dniu 1 kwietnia 2015 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa D. K.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w D.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 4 września 2014 r., sygn. akt II C 1926/13

1. oddala apelację;

2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1.200 zł (tysiąc dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSR (del.) Roman Troll SSO Magdalena Hupa-Dębska SSO Krystyna Hadryś

Sygn. akt III Ca 69/15

UZASADNIENIE

D. K. domagał się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego, a to wyroku zaocznego Sądu Wojewódzkiego w Krakowie z dnia 29 listopada 1995 r., sygn. akt IX GC 900/95, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 17 kwietnia 2007 r. (sygn. akt IX GCo 81/07), w części co do kwoty 7.211,33 zł oraz co do odsetek przez zmniejszenie ich ze stopy 54 % w stosunku rocznym do stopy odsetek ustawowych. Twierdził, że zasądzone roszczenie zostało w części spełnione, a zarzut spełnienia świadczenia nie był przez niego podnoszony w postępowaniu przed sądem, co uzasadnia roszczenie w świetle art. 840 § 1 pkt 2 kpc. Zdaniem powoda należność objęta tytułem wykonawczym winna być pomniejszona o 7 % podatku od towarów i usług. Nadto zarzucił sprzeczność orzeczenia o odsetkach z treścią art. 359 § 2 kc.

Pozwana (...) Spółka Akcyjna w D. wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania zarzucając, że żądanie pozwu zmierza do podważenia prawomocnego orzeczenia, gdyż zgłoszone przez powoda zarzuty dotyczące wysokości odsetek, obniżenia należności objętej tytułem wykonawczym o wartość podatku VAT czy też dokonanych przedpłat, powinny być podniesione w toku postępowania sądowego toczącego się w sprawie o sygn.

akt IX GC 900/95, gdyż stanowiące ich podstawę okoliczności istniały przed wydaniem tytułu wykonawczego, a z chwilą zamknięcia rozprawy uległy prekluzji i nie stanowią żadnej z podstaw wskazanych w art. 840 kpc. Podniosła, że w toku postępowania wywołanego powództwem przeciw egzekucyjnym nie można badać słuszności wyroku sądowego. Argumentowała, że wprowadzenie art. 359 § 2¹ kpc ograniczającego maksymalną wysokość odsetek nie jest zdarzeniem uzasadniającym pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności w rozumieniu art. 840 § 1 pkt 2 kpc.

Pismem z dnia 26 kwietnia 2014 r. powód poinformował o złożeniu pozwanej w tej dacie oświadczenia woli o potrąceniu kwoty wierzytelności, która była wymagalna przed wydaniem orzeczenia stanowiącego tytuł egzekucyjny, co stanowić może podstawę powództwa przeciw egzekucyjnego.

Pozwany zakwestionował oświadczenie o potrąceniu złożone przez powoda, podnosząc z ostrożności zarzut przedawnienia oraz wskazując, że zarzut potrącenia zgłoszony został z naruszeniem art. 843 § 3 kpc, przewidującego prekluzję procesową dla zgłaszania zarzutów stanowiących podstawę powództw przeciwegzekucyjnych.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 4 września 2014 r. Sąd Rejonowy w Gliwicach oddalił powództwo oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 2.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Orzeczenie to zapadło przy ustaleniu, że D. K. w ramach prowadzonej osobiście działalności gospodarczej nabył od Huty im. (...) w K. wyroby ze stali, za fakturami VAT: z dnia 28 czerwca 1995 r. na kwotę 38.073,17 zł, z dnia 10 lipca 1995 r. na kwotę 39.843,53 zł i z dnia 18 lipca 1995 r. na kwotę 32.313,55 zł. Następnie ustalił Sąd, że prawomocnym wyrokiem zaocznym Sądu Wojewódzkiego w Krakowie z dnia 29 listopada 1995 r., zapadłym w sprawie o sygn. akt IX GC 900/95, zasądzono od D. K. na rzecz Huty im. (...) w K. kwotę 48.230,25 zł z ustawowymi odsetkami w wysokości 54 % w stosunku rocznym, od kwoty i w terminach wskazanych w wyroku oraz z kosztami postępowania. Wyrok ten został opatrzony klauzulą wykonalności na rzecz Huty im. (...) w K..

Z kolei postanowieniem z dnia 17 kwietnia 2007 r. Sąd Okręgowy w Krakowie (sygn. akt IX GCo

Sygn. akt III Ca 69/15

81/07) nadał klauzulę wykonalności prawomocnemu wyrokowi zaocznemu wydanemu przez Sąd Wojewódzki w Krakowie (obecnie Sąd Okręgowy w Krakowie) w dniu 29 listopada 1995 r. (sygn. akt IX GC 900/05) na rzecz (...) Spółki Akcyjnej w K., na którą przeszło uprawnienie dotychczasowego wierzyciela - Huty im. (...) w K.. W oparciu o ten tytuł wykonawczy i na podstawie wniosku egzekucyjnego pozwanej z dnia 15 października 2012 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Gliwicach G. Z. wszczął postępowanie egzekucyjne wobec powoda, które zostało umorzone postanowieniem Komornika z dnia 26 kwietnia 2013 r. na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 kpc, z uwagi na bezskuteczność egzekucji.

Powyższe okoliczności ustalił Sąd jako bezsporne, bądź znajdujące oparcie w dokumentach złożonych do akt niniejszej sprawy oraz przywołanych powiązanych postępowań. Oddalił Sąd wniosek powoda o dopuszczenie dowodu z wydruku załączonego do pisma z 4 września 2014 r. uznając, że zawarte w nim informacje nie mają wpływu na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie.

Mając na uwadze powyższe ustalenia Sąd Rejonowy uznał, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie, gdyż nie wykazał powód ziszczenia się przesłanek z art. 840 § 1 pkt 2 kpc usprawiedliwiających żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części.

Przywołując pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2006 r., zapadłym w sprawie IV CSK 24/06, w oparciu o art. 843 § 3 kpc pominął Sąd zgłoszony przez powoda w piśmie z dnia 26 kwietnia 2014 r. zarzut potrącenia wzajemnej wierzytelności oraz zgłoszone w piśmie powoda z dnia 4 września 2014 r. zarzuty i wnioski dowodowe jako spóźnione wskazując, że z uwagi na specyfikę powództwa przeciwegzekucyjnego zmiana jego podstawy jest niedopuszczalna.

Dalej wskazał, że powód nie zakwestionował w stosownym czasie treści orzeczenia poprzez wniesienie sprzeciwu od wyroku zaocznego, a powoływany przez powoda przepis art. 359 § 2² kc nie znajduje zastosowania do należności powstałych w 1995 r. Wejście bowiem w życie nowych przepisów prawnych, w świetle których inaczej zostały unormowane sporne zagadnienia rozstrzygnięte prawomocnym tytułem wykonawczym, nie stanowi w rozumieniu art. 840 § 1 pkt 2 kpc zdarzenia uzasadniającego pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, chyba że nowy przepis wyraźnie stwierdza wygaśnięcie wcześniej ustalonych zobowiązań, co w niniejszej sprawie nie miało miejsca. Zauważył Sąd, że powód mógł skutecznie obronić się przed obciążeniem go odsetkami w wysokości jego zdaniem wygórowanej w postępowaniu, w którym doszło do wydania wyroku zaocznego. Miał możliwość kwestionowania czynności prawnej w zakresie ustalenia wysokości odsetek na podstawie przepisu art. 58 kc, jeżeli strony w ten sposób ułożyły łączący je stosunek prawny. Mógł również podnosić, iż strony w zakresie ustalenia odsetek umownych porozumienia nie zawarły. Z tych możliwości powód nie skorzystał, co skutkuje brakiem możliwości przywoływania obecnie podnoszonych argumentów w postępowaniu prowadzonym w oparciu o treść art. 840 kpc, którego przedmiotem jest pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności. Na marginesie wskazał Sąd, że w czasie wystawienia faktur załączonych do pozwu i wydania tytułu wykonawczego odsetki ustawowe były ustalone na poziomie 54 % w skali roku (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 kwietnia 1993 r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych, Dz.U. z 1993 r., Nr 33, poz.148).

Podkreślił Sąd, że powództwo opozycyjne przewidziane w art. 840 kpc nie prowadzi do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym orzeczeniem i nie jest dopuszczalna merytoryczna zmiana uprzednio wydanego prawomocnego orzeczenia w oparciu o ten przepis. Z chwilą uprawomocnienia się wyroku dochodzi bowiem do prekluzji materiału faktycznego sprawy, w której został on wydany. Oznacza to, że jeżeli określone okoliczności i oparte na nich zarzuty lub wypływające z nich wnioski istniały i dały się sformułować w chwili zamknięcia rozprawy, lecz strona skutecznie ich nie podniosła lub nie przytoczyła, w związku

Sygn. akt III Ca 69/15

z czym nie zostały spożytkowane przez sąd przy wydawaniu wyroku, podlegają prekluzji, czyli wykluczającemu działaniu prawomocności. Prekluzyjny skutek prawomocności oraz powagi rzeczy osądzonej jest bowiem niezależny od tego, czy strona ponosi winę w zaniechaniu przytoczenia określonych okoliczności lub podniesienia właściwych zarzutów (tu Sąd przywołał pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 grudnia 1972 r., w sprawie II PR 372/72). Wywodził, iż wyłącznie językowa wykładnia art. 840 § 1 pkt 2 kpc, skupiająca się na spostrzeżeniu, iż w końcowym fragmencie przepisu art. 840 § 1 pkt 1 kpc nie użyto jakiegokolwiek obostrzenia semantycznego, zarzut spełnienia świadczenia nie może być uznany za wystarczającą podstawę do złożenia powództwa przeciwegzekucyjnego, gdyż wyniki wykładni przepisu podważają podstawowe zasady procesu cywilnego. Uznaje bowiem, że przepis ten umożliwia korektę wyników przeprowadzonego postępowania rozpoznawczego z powołaniem się na niezgłoszony lub pominięty w tym postępowaniu (prawidłowo lub błędnie) zarzut spełnienia świadczenia, burzyłoby konstrukcję powództwa opozycyjnego i godziłoby w fundamentalne wartości procesowe w postaci prawomocności materialnej orzeczeń co do istoty sprawy oraz ich powagi rzeczy osądzonej. Wskazał, że w niniejszej sprawie zwalczany tytuł wykonawczy powstał siedemnaście lat przed wniesieniem powództwa przeciwegzekucyjnego i Sąd nie dysponował aktami sprawy, w której zapadł wyrok stanowiący tytuł wykonawczy, w związku z ich wybrakowaniem po upływie okresu ich przechowywania. Tym samym Sąd w niniejszym postępowaniu nie mógł ustalić stanowisk stron prezentowanych w postępowaniu, w którym powstał tytuł wykonawczy, a nadto jakim materiałem dowodowym dysponował Sąd, który wydał tytuł wykonawczy.

Niezależnie od powyższego Sąd zauważył, że tytuł wykonawczy, którego pozbawienia wykonalności w części domagał się powód, uwzględnia należność niższą, niż to wynika z sumy kwot do zapłaty wynikających z załączonych do pozwu faktur. W niniejszym postępowaniu Sąd nie dysponował natomiast pełnym materiałem dowodowym, którym dysponował Sąd, który wydał tytuł wykonawczy. Jednakże z treści przedstawionych przez powoda faktur jednoznacznie wynikał fakt dokonania przez powoda przedpłaty ceny zakupu towaru, który to fakt nawet bez odrębnego zarzutu w tym zakresie, winien był być uwzględniony z urzędu przez Sąd w postępowaniu, w którym został

wydany tytuł wykonawczy, przy dokonaniu oceny stanowiska zaprezentowanego przez stronę w sprawie. Stąd nie można uznać, iż fakt dokonania przedpłaty nie był badany w postępowaniu, w którym został wydany tytuł wykonawczy. Wreszcie wskazał, że powód nie przytoczył argumentów faktycznych czy też prawnych na okoliczność wykazania zasadności pomniejszenia należności objętej tytułem wykonawczym o stawkę podatku VAT.

O kosztach procesu orzekł Sąd w oparciu o art. 98 kpc.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód, zaskarżając go w całości i zarzucając mu pominięcie dowodów o istotnym znaczeniu dla sprawy, jakim jest spełnienie świadczenia wskutek oświadczenia o potrąceniu oraz pominięciu ustalenia, czy istotnie doszło do przedpłaty, co mogło być dowiedzione za pomocą przesłuchania powoda. Wywodził, że zarzutu potrącenia nie mógł zgłosić wcześniej, niż faktycznie do potrącenia doszło, zarzucając naruszenie art. 843 kpc. Kwestionował też pominięcie wniosku dowodowego dotyczącego ustaleń śledztwa dziennikarskiego, które zdaniem skarżącego mają istotne znaczenie dla rozpoznania sprawy. W oparciu o te zarzuty wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji oraz zasądzenie na jej rzecz kosztów postępowania odwoławczego wywodząc, iż zaskarżony wyrok jest prawidłowy. Nadto kwestionowała istnienie wierzytelności powoda względem niej nadającej się do potrącenia.

Sygn. akt III Ca 69/15

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie może odnieść skutku ponieważ wyrok Sądu pierwszej instancji jest trafny.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy i przyjęte za podstawę rozstrzygnięcia są prawidłowe i w pełni znajdują potwierdzenie w zgromadzonych dowodach. Zostały one poddane ocenie zgodnej z wypływającymi z treści art. 233 kpc dyrektywami. Z tych to przyczyn Sąd Okręgowy podzielił powyższe ustalenia i przyjął je za własne.

Nie dopuścił się też Sąd Rejonowy zarzucanego w apelacji naruszenia art. 843 § 3 kpc pomijając okoliczność złożenia przez powoda pozwanej oświadczenia o potrąceniu poza procesem, a w czasie jego trwania i powołanie się na skutek tego oświadczenia w postaci umorzenia należności objętej zwalczanym tytułem wykonawczym. Zarzut ten mógł być bowiem przytoczony już w pozwie, skoro już wówczas istniały wszystkie okoliczności faktyczne i prawne mogące uzasadniać jego podniesienie. Próba powoda obejścia regulacji z art. 843 § 3 kpc przez twierdzenie, iż oświadczenie o potrąceniu złożył w terminie późniejszym niż pozew nie może być zatem skuteczna i nie wyklucza zastosowania tego przepisu. Pogląd taki wyraził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 21 lutego 2007 r., zapadłym w sprawie I CSK 412/06. Niezależnie od powyższego wskazać wypada, że pozwana zaprzeczała istnieniu wierzytelności przysługującej powodowi względem niej, a powód poza swymi twierdzeniami nie przedstawił dowodów na jej istnienie, pozwalających na weryfikację stanowisk stron. Tymczasem ciężar dowodu w tym zakresie spoczywał na powodzie, który z istnienia wierzytelności nadającej się do potrącenia wywodził skutki prawne (art. 6 kc). Skoro zasadnie stwierdził Sąd pierwszej instancji, że powód utracił prawo powołania się na zarzut spełnienia świadczenia na skutek potrącenia i umorzenia wzajemnych wierzytelności, przesłuchanie powoda na te okoliczności było zbędne.

Nie zdołał zatem powód skutecznie wykazać, że doszło do spełnienia świadczenia objętego zwalczanym tytułem wykonawczym na skutek wzajemnego umorzenia wierzytelności wobec dokonanego potrącenia.

Również podniesiony zarzut pominięcia ustalenia przez wysłuchanie stron, czy doszło do dokonania przedpłaty, nie mógł doprowadzić do wzruszenia zaskarżonego orzeczenia. Podkreślić trzeba, że z uwagi na wpływ czasu skutkujący zniszczeniem akt sprawy IX GC 900/95 Sądu Okręgowego w Krakowie, nie udało się ustalić, jaka była podstawa faktyczna i prawna roszczenia uwzględnionego zwalczanym tytułem wykonawczym. Powód nie brał udziału w postępowaniu sądowym, w którym zapadł przeciwko niemu wyrok zaoczny, a pozwana wobec upływu czasu oraz kilku przekształceń po stronie wierzyciela nie ma wiedzy o dokumentach, w oparciu o które zapadł ten wyrok. Skoro nie

sposób ustalić, na jakich okolicznościach faktycznych i prawnych oparte zostało powództwo w sprawie IX GC 900/95, czy rzeczywiście odnosiło się do transakcji objętych fakturami złożonymi na kartach 17-19, czy też do innych zdarzeń prawnych, a także czy uwzględniony był w nim fakt dokonania ewentualnych przedpłat, obecnie ustalenie tego faktu nie może mieć znaczenia dla rozstrzygnięcia, skoro brak dowodów na to, że roszczenie miało źródło w zobowiązaniach objętych wskazanymi fakturami.

Niezależnie od powyższego, słusznie Sąd pierwszej instancji wskazał, przytaczając poglądy wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2012 r., zapadłej w sprawie III CZP 16/12, iż zarzut spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie, usprawiedliwia powództwo przeciwegzekucyjne oparte na przepisie art. 840 § 1 pkt 2 kpc tylko wówczas, gdy zarzut ten – ze względu na ustanowiony ustawą zakaz – nie mógł być rozpoznany

w sprawie, w której wydano tytuł egzekucyjny. Taka sytuacja w niniejszej sprawie nie zachodzi, skoro niepodniesienie zarzutu spełnienia świadczenia nastąpiło na skutek braku aktywności procesowej powoda – pozwanego w sprawie IX GC 900/95, a nie na skutek zakazu

Sygn. akt III Ca 69/15

ustanowionego ustawą. Przytoczone przez powoda zarzuty nie stanowią zatem podstawy dla skutecznego wywiedzenia roszczenia opartego na art. 840 § 1 pkt 2 kpc.

Wbrew twierdzeniom apelującego, przedstawiony artykuł opublikowany w serwisie internetowym, nie ma waloru istotnego dla rozpoznania sprawy, skoro autor zdaje się w nim kwestionować prawomocność zapadłego przeciwko powodowi wyroku zaocznego w sprawie IX GC 900/95, wobec ewentualnie nieskutecznego doręczenia mu odpisu tego wyroku. Okoliczność ta mogłaby być istotna w przypadku kwestionowania przez powoda istnienia prawomocnego orzeczenia - tytułu wykonawczego. Powód tymczasem w postępowaniu o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności nie może zwalczać istnienia samego tytułu, a jedynie podstawy do jego realizacji. Dlatego oddalając wnioski o dopuszczenie dowodu ze wskazanej publikacji, nie naruszył Sąd pierwszej instancji przepisów o postępowaniu dowodowym, słusznie wskazując, iż dowód ten nie odnosi się do faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 kpc).

Dlatego apelacja powoda jako bezzasadna podlegała oddaleniu stosownie do art. 385 kpc. O kosztach postępowania odwoławczego rozstrzygnięto na mocy art. 98 kpc w związku z art. 108 § 1 kpc, zasądzając od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu tych kosztów, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik postępowania odwoławczego. Zasądzoną kwotę stanowi wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej, ustalone zgodnie z § 6 pkt 5 w związku z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

SSR (del.) Roman Troll SSO Magdalena Hupa-Dębska SSO Krystyna Hadryś